

ב"ה

פרשת ויקהל-פקודי

ויברך אותם משה... יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם
פקודי לט, מג

גם זו לטובה

^[1]"תנא משמיה דרבי עקיבא, לעולם יהא אדם רגיל לומר "כל דעביד רחמנא לטב עביד".
כי הא דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא, מטא לההיא מתא, בעא אושפיזא, לא יהבי
ליה, אמר כל דעביד רחמנא לטב, אזל ובת בדברא (ולן בשדה^[2]), והוה בהדיה תרנגולא
(להקיצו משנתו^[3]) וחמרא ושרגא".

בזמננו זה, הנוסע בדרך לוקח אתו דברים אחרים: פינקס המחאות, מברשת-שיניים
וכו'... אבל בזמנים שעברו נהג הנוסע ליקח אתו "שרגא" (נר) - בכדי שיוכל להתעסק
בלימוד התורה גם בחושך. "חמרא" - שישא ("וואס זאל שלעפן") את הגשמיות שלו, כך
שהוא יהי' משוחרר מעניניו הגשמיים ולא יצטרך להתעסק בהם בעת נסיעתו. ו"תרנגולא"
- שיעיר אותו ל"תיקון חצות".

"אתא זיקא כבייה לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה אכליה לחמרא,
אמר, כל דעביד רחמנא לטב. ביה בלילה אתא גייסא שבייה למתא, אמר להו, לאו אמרי
לכו כל מה שעושה הקב"ה הכל לטובה", "אילו היה נר דלוק היה הגייס רואה אותי, ואילו

היה החמור נוער או התרנגול קורא היה הגייס בא ושובה אותי"^[4].

בנוסף ישנו סיפור בגמרא^[5] לגבי נחום איש גמזו: "אמאי קרו לי' נחום איש גם זו, דכל מילתא דהוה סלקא ליה (כל המאורע לו אפילו רעה^[6]) אמר גם זו לטובה. זימנא חדא בעו לשדורי ישראל דורון לבי קיסר [המדובר היה בנוגע לשליחות אל מלך רומי בעיר רומי]. כנראה כדי לבטל גזירה שנגזרה בתקופה ההיא על בני ישראל^[7]. אמרו מאן ייזיל, ייזיל נחום איש גם זו דמלומד בנסין הוא, שדרו בידיה מלא סיפטא [ארגז] דאבנים טובות ומרגליות, אזל בת בההוא דירה (לן לילה אחת באותו המלון^[8]), בליליא קמו הנך דיוראי ושקלינהו לסיפטי' (ארגז שלו^[9]) ומלונהו עפרא, למחר כי חזנהו אמר גם זו לטובה".

מסתבר, שנחום איש גם זו היה שקוע ("ער איז געווען צוטרעגן") בענינים אחרים, ולא נתן תשומת לב יתירה להארגז שנתנוהו למסור אל הקיסר... ובפרט, שבהיותו תנא היה עסוק בודאי בלימוד התורה יותר מבאבנים טובות ומרגליות. ובכן לא ייפלא שכאשר הגיע נחום איש גם זו לאכסנייתו ללון שם במשך הלילה, מילאו הדיירים את ארגזו עפר... כאשר נתעורר נחום איש גם זו בבוקר - ראה אמנם מה שאירע במשך הלילה, אבל בכל זאת, השקיע את עצמו בלימוד התורה, "וואס! זאל ער זיך גיין נעמען צום הארצן פון אבנים טובות ומרגליות"?... ותיכף נענה ואמר "גם זו לטובה"^[10]!

אע"פ ש"למחר" ראה נחום איש גם זו מה שקרה לו, מכל מקום לא עלה בדעתו כלל לחזור מדרכו (ואדרבה, תגובתו על זה היתה "גם זו לטובה"), שכן, אצל נחום איש גם זו היה מובן בפשטות, אשר מכיון שבני ישראל מינו אותו להיות שליח אל המלך - עליו למלא את שליחותו, והקב"ה בודאי יעזור.

מכיון שבני ישראל הטילו עליו שליחות אל בית המלכות - סבר נחום איש גם זו - הרי למאי נפקא-מינא לו כיצד יתגשמו הדברים!? "זאל דאגה'נען דער אויבערשטער" כיצד תתמלא שליחותו. מצדו הוא, הרי מכיון שמינוהו למלא שליחות מסויימת - עליו לילך

בשליחותו!^[11]

"כי מטא התם שרינהו לסיפטא, חזנהו דמלו עפרא, בעא מלכא למקטלינהו לכולהו (שונאיהן של ישראל^[12]), אמר קא מחייכו בי יהודאי, אמר [נחום איש גז] גם זו לטובה, אתא אליהו אדמי ליה כחד מינייהו (כאחד משרי קיסר^[13]), אמר ליה, דילמא הא עפרא מעפרא דאברהם אבוהון הוא (כשנלחם עם המלכים^[14]), דכי הוה שדי עפרא הוו סייפיה, גילי (קשין^[15]) הוו גירי, דכתיב^[16] "לי יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו. הויא חדא מדינתא דלא מצו למיכבשיה ("מלחמות פעלן דאך ניט ביי גויים"...), בדקו מיניה וכבשוה, עיילו לבי גנזיה ומלוהו לסיפטיה אבנים טובות ומרגליות ושדרוהו ביקרא רבה כו".

החילוק בין שתי הדוגמאות: בהסיפור דרבי עקיבא - הרי המאורעות שאירעו גרמו לו לרבי עקיבא הפסד וצער, שכן, כתוצאה מהם היה מוכרח ללון בשדה (מאחר שלא נתנו לו להכנס לעיר), והיה שרוי בחשיכה (כיון שהרוח כיבתה את הנר), ואיבד את תרנגולו ואת חמורו (בגלל טריפת החתול והארי). כל מאורעות אלו היו **לשם** טובה (כיון שעל ידם ניצל רבי עקיבא מהשודדים), אבל המאורעות עצמם היו ענין של צער.

משא"כ בהסיפור דנחום איש-גז - הרי, מלכתחילה לא היה שם כל נזק כלל, ואדרבה, אילו היה נחום איש-גז מביא אבנים טובות ומרגליות - מי יודע אם היו מתקבלות אצל המלך, שכן, בבית המלך אין מחסור כלל באבנים טובות^[17]. ואילו דוקא כאשר הביא עפר - נתקבל הדבר.

אלא, שמלכתחילה היה מעמד ומצב של העלם, "מען איז געווען מיט פארמאכטע אויגן"... ולפיכך הי' נדמה שיש כאן נזק וצער; אמנם, לאחר שנתבטל ההעלם על הטוב שבמאורע ההוא - נתברר ונתגלה שמלכתחילה היה זה דבר טוב.

כלומר: בהסיפור דרבי עקיבא - היה רבי עקיבא שרוי במצב של צער, אלא, שבאמצעות

צער זה ניצל מצער גדול יותר, ואילו בהסיפור דנחום איש-גם-זו – הדבר עצמו (מה שנגנבו ממנו האבנים טובות ובמקומן הושם עפר) היה טוב.

וזוהו החילוק בין שני הביטויים - "כל דעביד רחמנא לטב עביד" ו"גם זו לטובה"^[18]:

"כל דעביד רחמנא לטב עביד" - הוא לאו דוקא בגלל שכל מאורע בעולם ("דעביד רחמנא") הוא טוב מצד עצמו, אלא בגלל ש"כל דעביד רחמנא" תכליתו היא טוב ("לטב עביד")^[19]. משא"כ הביטוי "גם זו לטובה" משמעותו, ש"זו - דבר זה עצמו, "דאס אליין"^[20] - לטובה".

משיחת כ"ף מנ"א ה'תשי"א

(תו"מ ח"ג ע' 268)

לשלמות הענין עיין לקו"ש ח"ב ע' 393)

[1] ברכות ס, סע"ב

[2] פרש"י שם.

[3] פרש"י שם.

[4] פרש"י שם.

[5] תענית כא, א.

[6] פרש"י שם.

[7] מרשימה בלתי מוגה

[8] פרש"י שם.

[9] פרש"י שם.

[10] מרשימה בלתי מוגה

[11] מרשימה בלתי מוגה

[12] פרש"י שם.

[13] פרש"י שם.

[14] פרש"י שם.

[15] פרש"י שם.

[16] ישעיה מא, ב.

[17] עיין עיון יעקב לע"י שם.

[18] ראה גם ענף יוסף לע"י שם.

לדוגמא שבאמצעות מאורע המצער וכיוצא בזה נפעלת הצלה מצער גדול עוד יותר, [19] או שעל ידי הצער נעשית טובה במקום אחר, וכיוצא בזה (מרשימה בלתי מוגה).

[20] על דרך שכל אחד מראה באצבעו ואומר "זה א-לי" (פרש"י בשלח טו, ב).